

Poština plačana v gotovini.

ANGELČEK

1925/26

ŠTEU. 7

otrokom prijatelj, učitelj in voditelj

Štev. 7.

Ljubljana, 1925/26

XXXIV. tečaj

Drobtinice.

Proti nebu pogleduj, da te ne ujame vihar; a tudi na zemljo se oziraj, da ti kje ne spodrsne.

—

Če je nebo oblačno, so vendar nad oblaki zvezde; če je tvoje življenje mračno, bdi vendar nad njim ljubezen božja.

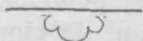
—

Izgubiti more tudi revež mnogo. — Svojo čast.

—

Če hočeš obogateti, ti je treba sreče; a če hočeš biti srečen, ti bogastva ni treba.

—

Skrbimo za svoje zdravje!

2. Nezmernost.

To je strast, ki zasluži, da jo prav posebe posadimo na zatožno klop. Kogar se loti, postane v resnici obžalovanja vreden suženj, dokler ga ne pahne v prezgodnji grob.

Najbolj nevarna je gotovo nezmernost v pijači. Še voda ni dobra, če je piješ preveč; kaj šele tiste pijače, ki človeka upijanijo!

Pijanec hodi okrog, kakor bi bil brez uma. Noge ga nočejo več nositi, jezik se mu zapleta, oko slabo vidi, uho nič prav ne sliši, misli se upirajo, spomin ga zapušča. Dan po pijanosti pa nosi težko glavo, trpi silno žejo, in vse ga boli.

Kdor se vda upijanljivim pijačam, čuti nerazpoloženje v želodcu, ne more uživati ali pa uživa le s težavo tisto hrano, ki je za človeka najbolj redilna in ga najbolj krepča. Kri prične pijancu pešati, zato ga tako rado zebe. Živci njegovi so vsi razdraženi, da trepeče. Kratko: pri pijancu je kmalu vse narobe.

In zunanost pijančeva! Ne mislimo na njegovo obleko. Poglejte samo njegov zabuhli obraz, njegove motne, rdeče oči, poslušajte njegov raskavi glas in vprašali se boste nehote: Kam pa je izginila lepa, po božji podobi ustvarjena podoba tega človeka? Res: lepega pijanca si še predstavljati ne moremo.

Pijančevanje pripelje premnoge celó v ječo. Premnogo pa umre pijancev tudi nenadne smrti: zadene jih kap, v pijanosti se pobijejo, potopé ali zmrznejo. Mnogim se omrači um, da morajo proč od doma, v blaznico, kjer radi ali neradi čakajo na božjo deklo, smrt. Jako huda je tudi „pijanska bolezen“, ki jo s

tujo besedo imenujemo „delirij“. V stanju te bolezni vidi pijanec vse mogoče strahove in prikazni, postane včasih popolnoma divji in v resnici nevaren svojemu bližnjemu in sebi. Konec vsakega pijanca je pa gotovo prezgodnja smrt.

Če vse to dobro premislite, ljubi otroci, boste že lahko izrekli svojo sodbo, ali je nezmernost prijateljica ali sovražnica vaše sreče na svetu. Če pa še pomislite, koliko je pijancev, ki pahnejo tudi svoje najbližje sorodnike v revščino in pomanjkanje — in oboje je tudi zdravju škodljivo — potem bo vaša sodba gotovo ta: nezmernost v pijači je velika sovražnica ljudskega zdravja. Sklenili boste: Nak, pijanci in pijanke pa res nečemo biti.

Le malo ali pa nič manj zdravju nevarna je tudi nezmernost v kajenju tobaka.

Če vidimo dandanes med mladino, ki bi morala imeti vendar cvetoče obraze, toliko zelenkasto-bledeh lic in na njih toliko vdratih, motnih oči, je temu krivo tudi prezgodnje kajenje.

Prezgodnje kajenje? Ali mar nimamo postave, da mladež ne sme kaditi in da mladini do gotove dobe (16 let) ne sme nihče prodati tobaka? Imamo jo res. Pa vendar pride tobak tudi tem in še mlajšim v roke. Kako — o tem bi vedela povedati sedma božja zapoved. Vse postave bodo pa malo pomagale, dokler ne bo mladina sama spoznala, da je kajenje zanjo nezdravo. Strup nikotin, ki je v tobaku, izsuši kadilcu slino, ki je pri prebavi jedil neobhodno potrebna. Če pa želodec ne more jedi prav prebavljati, kako naj da ostalemu telesu primerno hrano? In če telo nima primerne hrane, kako naj bo zdravo! Če je pa tudi za silo zdravo, kako naj pa tako slabotno telo kljubuje bolezni, kadar se pojavi?

Dečki in deklice, nada naše bodočnosti, kaj boste rekli o tobaku? Kdor ga še ni okusil, naj z njim nikar ne začinja; če je pa kdo, ki na skrivnem poskuša s cigaretami, naj čimprej (najbolje takoj!) preneha. Ne bo mu žal. Zdrava in rdeča lica so več vredna kakor tobakov dim.

Pomudimo se pa malo še tudi pri nezmernosti v jedi. Tudi ta je huda sovražnica zdravju. Pravijo, da prazna vreča ne stoji pokonci, prenapolnjena pa počí. Podobno je z mlinarjem v našem telesu, z želodcem. Prazen ne sme biti, če je pa prenapoljen, pa čutiš v njem bolečine. In te bolečine so včasih zelo hude. Pa je tudi sramotno za človeka, če preobklada želodec toliko, da ne more nositi, ampak mu znabiti še po nepraví poti pošlje nazaj.

Zlasti se otroci varujte pod noč, da večerja ne bo preobila. Preobila večerja vzame dobro spanje. In če mlad človek ni naspan, je bolan.

Upamo, da otroci zdaj uvidite, da je nezmernost v jedi in pijači grda, zdravju škodljiva strast. Kako je prosil Boga modri v stari zavezi? „Bogastva in revščine mi nikar ne daj! Samo da mi daš, kar potrebujem za prehrano.“

Anton Žužek:

V zasedi.

Tiho, počasi
hajdi naprej,
da ne oglasi
na poti se tej
hrupen korak ...
Pst, so že tu! ..

Rahlo, okretno
kvišku roké:
mahniva spretno —
ju! Že frčé:
Blažku med rame,
Ne,ku za vrat!

Kaj bodo pa doma rekli!

Bilo je lani, tistega dne, ko je šola izrekla svojo sodbo nad vedenjem, pridnostjo in nad učenostjo mladih obiskovalcev. Veselih ali mračnih obrazov so odhajali učenci iz šolskega poslopja; kakršna je bila že obsodba, kakor je govorila prepozno vzbujena vest, kakor se je bolj ali manj oglašala skrb:

„Kaj bodo pa doma rekli?“

„Ah, kaj pa je, če imam nekaj petic,“ se je stolažil Kodrov Šimen. „Saj je pet več kakor ena.“

„Pa res, res! Rajši imam pet kron kakor eno! — Jaz pa še rajši pet dinarjev kakor enega! — Jaz pa rajši pet klobas kakor eno!“

Tako so se vsevprek tolažili tisti, ki so bili te tolažbe potrebni. Kaj hočete? Dobri se veselé in radujejo po svoje, slabi pa spet po svoje . . . Tako je bilo in bo.

Priučeno tolažbo je prinesel domov tudi Gri-varjev Tonček. Pa se mu je slabo obnesla.

„Pet klofut huje boli kakor ena,“ so mu posegli vmes oče.

Tončka je zaskrbelo. „Bog, ti meni pomagaj! Pet?“ Ne — ne — ne — ne! Tonček je začel spoznavati, da ima petica tudi svoje senčne plati.

„Pa te ne bom,“ so rekli oče.

Tončku se je obraz razjasnil.

Oče pa so nadaljevali — strah in up se je tedaj menjaval na Tončkovem obrazu —: „Toda jutri se boš pet ur neprenehoma učil.“

To nič ni — taka dolga kazen! Rajši bi jih držal pet. Je vsaj kmalu konec. A pet ur sedeti, brati in pisati in računati — oh, oh, oh, oh, oh! Kdo bo to?

In letos?

Gospodom, ki imajo pri šoli prvo besedo, se je zdelo prav, da morajo rede za učenje in vedenje in pridnost učencev pre narediti. In pre naredili so jih: pet je najboljša, štiri je še dobra, tri zadostna, dve komaj zadostna, ena pa zanič.

Morda je prišlo tem gospodom na ušesa, kako se lenuhi po svetu tolažijo, pa so šli in so jim zmešali še to tolažbo?

Spet je prišel šolski sodni dan.

Grivarjev Tonček je pregledal svoje spričevalo: skoraj same „ene“.

Skoraj same „ene“!

Malo zaskrbelo ga je vseeno. Skoro same ene! Zakaj so ti gospodje namenili lenuhom ravno „eno“! Pa menda ne za to, ker je tako podobna palici? Ali pa, da bi doma takoj vedeli, kakšno zdravilo pomaga zoper „ene“, ako vse drugo opominjevanje nič več ne pomaga? — — —

Tončka je zaskrbelo. V duhu je že videl, kako bo doma. „Ena“ bo žvižgala, on bo pa pel. Lansko leto mu še ni šlo popolnoma iz glave.

A spet šine Tončku žarek veselja preko obraza: Saj doma še ne bodo nič vedeli o novem redovanju. To je dobro!

Vesel priteče domov, zmagoslavno položi spričevalo na mizo in celó zavpije: „Skoraj same ene!“

Doma so pa dobro poznali Tončkovo pridnost. In so se nemalo začudili. Celó o tem se je govorilo, da se je gospod učitelj zmotil. Mislil je morda, da piše spričevalo komu drugemu.

Ali tisti večer je bilo dognano, da ni nobene zmote. Sosedovi otroci so povedali Grivarjevi Miciki, da je v šoli nekaj „po novem“ in da naj le Tonček pove, kako in kaj. Micika je pa šla in tega ni povedala samo Tončku, ampak tudi staršem.

Tako je menda le res, kar so že stari trdili: Ena je, ali te mačka opraska ali maček.

P. Krizostom Sekovanič:

Zgodba o dragoceni japonski vazi.

(Dalje.)

Pred davnimi, davnimi leti je živel v Indiji kralj Halkar, ki je imel v svoji kraljevi palači prekrasno japonsko vazo. Pol kraljestva je dal zanjo, tako draga in ljuba mu je bila. Imel jo je shranjeno v svoji prestolni dvorani, ki je bila opremljena z največjim sijajem. Tla v tej dvorani so bila iz belega mramorja, strop pa iz čistega srebra; ob straneh so visele bogate svilnate preproge z dolgimi zlatimi resami. Za zavesami so se noč in dan sprehajali straž-

niki Halkarjeve kraljeve garde in čuvali dragoceno japonsko vazo, ki je stala sredi dvorane na zlati mizici.

Bila pa je ta vaza zares velika umetnina. — Na zgornji in spodnji strani je bila okovana z zlatimi okrasami in posuta z najdražjimi biseri. Kadar jo je objelo solnce s svojimi žarki, je zažarela v taki luči, da je jemalo človeku vid.

Nič čudnega torej, če se je Halkar, indijski kralj, oklepal to umetnine z vso dušo in vsem srcem. Vsak dan je romal k njej s svileno rutico v roki in obrisal to dragoceno posodo na notranji in zunanji strani, da bi tudi en sam prašek količkaj ne zastrl njenega sijaja.

Imel je pa kralj Halkar sina. Štiri in dvajseto leto svojega življenja je že izpolnil, in zahotelo se mu je krone in žezla. Vedel pa je mladi princ dobro, da ne bo dobil vladarske oblasti v roke, dokler živi njegov oče. Sklenil je torej, da ga sam konča. Toda kako? Ako bi storil to javno, bi se dvignilo ljudstvo zoper njega. Ne kaže torej drugače, kot da umori očeta na zvit način.

Bilo je prekrasno pomladno jutro. Kralj Halkar se je sprehajal po grajskem vrtu in ogledoval lepe cvetice ob stezicah ter zadovoljno pokimaval z belo glavo. Predenj stopi njegov sin z zlobnim smehljajem na ustnih in se mu globoko prikloni.

„Kaj želiš, dragi moj otrok?“ ga vpraša starček.

„Veliko prošnjo nosim v svojem srcu, moj oče. Ker vem, da me ljubiš, sem sklenil, da ti jo razodenem.“

„Govori!“ ukaže kralj.

Princ se vnovič prikloni in odgovori s sladkobnim glasom: „Moj oče in kralj, ti imaš v svoji prestolni dvorani prekrasno japonsko vazo. Toda nikomur je nočeš pokazati, sam pa zahajaš vsak dan

k nji. Ti praviš, da me ljubiš. Pokaži to v dejanju in pelji me v prestolno dvorano!”

Kralj je segel z desnico v svojo srebrno brado in se zamislil. Srce mu je hipoma zatrepetalo v temni slutnji. Toda svojemu sinu, ki ga je v resnici ljubil, se ni mogel upirati. Prijel ga je rahlo za roko in ga odvedel skozi vélika vrata po mehko pregrnjenih stopnicah in hodnikih v drugo nadstropje, kjer je bila prestolna dvorana.

Vstopila sta. Skozi velikanska okna so se usipali bogati solnčni prameni. Svilene zavese so rahlo podrhtevale. V sredini na zlati mizici je pa stala čudovita japonska vaza in žarela ob poljubih toplih solnčnih pramenov kot solnce samo. Mladenič si je nehote zasenčil z roko oči, kralj Halkar pa je rahlo zardel v tihi sreči. Razprostrl je roke proti prekrasni posodi in vzkliknil: „Glej, ljubi sin, to je moj zaklad!“ Zlobni kraljevič se tedaj približa zlati mizici, v očeh pa mu tli satanski blesk. Mladenič zgrabi dragoceno vazo in jo trešči z vso močjo ob mramorna tla, da se sesuje na drobne kosce. Kralj Halkar prebledi, oči se mu široko razpró in iz posinelih usten se mu izvije krik smrtne groze: „Moj zaklad, moj največji zaklad!“ krikne in zgrudi se mrtev na dragocene črepinje.

Tedaj pa se hipoma zganejo zavese in izza njih švignejo kot blisk čuvaji ter z dolgimi sulicami prebodejo nesrečnega kraljeviča. —

(Konec.)

Lep Turšič:

Ptič Slabavest.

Mihec, otrok malopridni,
prstan sosedu je ukral.
„Lepih denarcev je vreden,“
srečen si je šepetal.

„Mihec, kako pa, če stisne
stroga pravica te v pest?“ —
Kaj se ni zviška oglasil
zoprni ptič Slabavest?

Plaho se Mihec ozrl je,
klic začne rezki: Tat, tat! —
Trikrat oprezno je stopil,
da bi se splazil do vrat.

Ptič mu še rézkeje kliče:
„Tat, tat! — Sramoto spoznaj!“
Mihec strmel, strepetal je,
vrgel obroček nazaj...

Ptič Slabavest je utihnil,
Mihec povetil oči:
Nikdar več ni od tedaj se
tujih dotikal stvari.

Črniški:

Dragi Marijini otroci!

Saj ne boste spregledali, da je ta mesec posvečen svetemu Jožefu? Prizadevajte si, da boste vsak dan počastili tega izredno velikega svetnika. Sv. Jožef je patron notranjega življenja, patron molitve. Brez molitve tudi mi ne bomo prišli v nebesa.

Upam, da vam ne bo neljubo, če vas danes seznanim s sovrstnikom Dominika Blazučija, našega znanca iz februarskega pisma.

Novemu prijatelju je ime Andrej Zabati. Osemnajstleten je vstopil 7. novembra leta 1750. v novicijati reda, ki ga je ustanovil sveti Alfonz. Že iz otroških let je bil Andrej poln božjega duha. V novicijatu ga ni bilo treba vzpodbujati k pobožnosti, še celo brzdati so morali njegovo veliko gorečnost. Vsak prost trenutek je ta mladenič posvečal molitvi. Učitelj novincev ga ni nikoli posvaril ali grajal. Vse je izvršil Zabati dobro in natančno. Ko je naredil redovne obljube, je začel z višješolskim učenjem. Z veseljem se ga je lotil. Pazil je, da ni potratil od časa, ki je bil odmerjen za učenje, niti minute.

Kmalu so se pokazala tudi na njem znamenja hude pljučne bolezni. Sveti Alfonz ga je poslal v zdravejši kraj. Neki starejši pater nam sporoča o njegovem bivanju tam. „Ves čas, kar je prebival Andrej med nami, nisem opazil na njem nobene žalosti, četudi je moral radi mrzlice vedno ležati v postelji. Vsakikrat, ko sem ga obiskal, sem ga našel polnega rajskega veselja. Kar

se tiče jedi ali zdravil, ni pokazal nikoli kakega poželjenja po njih ali gausa pred njimi. Naj je bilo zdravilo sladko ali grenko, smehljaje ga je použil. Popolnoma je bil vdan v božjo voljo. Tudi največji svetnik bi ne bil mogel živeti na Zabatijevem mestu čednostneje. Vedno je ponavljal Zabati tale vzdihljaj: Bog bodi vedno zahvaljen! S svoje postelje je sledil svetim mašam, ki so se čitale v bližnji kapelici, ali pa je imel svoje oči uprte v sveto razpelo ali v sliko Matere božje.“

V februarju leta 1753. so Zabatija premestili v drug kraj. V začetku se je zdelo, da gre z njegovim zdravjem na bolje. Ko je pa stopil nekega dne bratbolničar zjutraj v Andrejevo sobo, je videl posteljo, pod in tudi nekaj stene okrvavljene. Ves v skrbeh je rekel bolniku: „Dragi brat, bruhalo ste kri.“ — „Gloria Patri (Čast Očetu) vedno, vedno!“ je odgovoril Andrej. — „Pa bi bili lahko umrli!“ se je zavzel bolniški brat. — „Ali nismo za to rojeni?“ je vprašal veselo Zabati.

V maju je Zabati vnovič bruhal kri. Oslabel je močno. Predstojnik mu je povedal, da je prepovedal, naj ga ljudje več ne obiskujejo, a to ne, da bi ga osamil, marveč da bi ga govorjenje ne utrudilo. „Oče moj,“ mu je odvrnil Andrej, „ne bojte se! Štiri stene in sveto razpelo mi popolnoma zadoščajo.“ Dne 30. maja, na predvečer vnebohoda, je vprašal, kdaj mu bodo dovolili iti v nebesa. Zvečer je molil z drugimi rožni venec. Besed pa ni mogel več izgovarjati. Na praznik zjutraj je želel, naj mu čitajo kaj o ljubezni Jezusovi. Ob 10 je pričel umirati. „Oče umiram,“ je rekel poleg stoječemu patru. Ta ga vpraša: „Dragi brat, hočete narediti Jezusu veselje?“ — „O da!“ odvrne Andrej. — „Recite torej: Moj Jezus, ljubim te iz vsega srca!“ — Ponovil je Zabati pobožno te besede. — „Ljubite Marijo?“ ga vpraša pater. — „Zelo, zelo,“ odgovori z umirajočimi ustnicami Andrej. Močno stisne rožni venec in sveto razpelo. „Jezusa hočem!“ so bile njegove zadnje besede. Zaprl je svoje oči za ta svet. Poln čednosti je odšel k svojemu Jezusu.

Štiri in trideset ur je bilo njegovo telo izpostavljeno v cerkvi. Ljudje so ga trumoma vreli kropit. Vsak si je hotel vzeti od njega kak majhen spomin. Trgali so

koščke od njegove obleke. Radi tega so ga morali večkrat obleči nanovo. Tudi križec in rožni venec, celo čevlje so mu odnesli. Pokopali so ga skrivaj, da so se tako izognili ljudskemu navalu. Več ljudi je zagotavljalo, da so ozdraveli, ko so se dotaknili njegove obleke.

Dragi Marijini otroci! Andrej Zabati se je dobro pripravil na svojo smrt. Vsak dan umre mnogo ljudi, in med njimi tudi taki, ki niso nič pripravljeni nanjo. Kaj bo ž njimi, če nesrečno umrjejo? Sveti Jožef je patron umirajočih. Priporočimo mu umirajoče. Ali se vam ne zdi, da so ti molitve še bolj potrebni kakor verne duše v vicah? Pa se malo moli zanje.

Še neko pobožno vajo bi vam ob tej priliki rad priporočil: pobožne vzdihljaje. Znete jih gotovo že nekaj. Saj jih imate precej v katekizmu in v mašnih bukvicah. Le skušajte jih večkrat obuditi. To lahko storite vsak čas brez posebnega truda. Po takih vzdihljajih bo postalo vse vaše delo boljše in Bogu bolj prijetno. Pobožni vzdihljaji se mi zde kakor rozine v potici. Več ko jih je, boljša je potica. Pa zdaj v postu se ne spodobi govoriti o velikonočnih poticah. Zatorej na svidenje!

Z ljubim Sinom vas blagoslovi — devica Marija.

Uganke.

Kdo je bil enkrat rojen, pa je dvakrat umrl?

(Lazar.)

Kdo je bil prej rojen kakor njegov oče?

(Kajm.)

Kdo več vidi — ta, ki ima eno oko, ali ta, ki ima dvoje očes?

(Ta, ki ima eno oko: vidi namreč na enem dvoje očes, oni pa samo eno.)

Kaj je najboljša na volovski nogi?

(Meso.)

Kdo zna z belo kredo črno zapisati?

(Vsak, kdor s kredo zapiše »črno«.)

Kaj je to: nekaj je nič in nič je nekaj?

(Senca na steni.)

1. Križ.

a
 a a a
 a a a
 a b d d d d e
 e e e e g h i
 i i i i j j k
 k k k
 k k l
 l l l
 m m n
 n n n n o
 o o o o o p p p r
 r r r r r r s
 s s s š t t t
 u u u u v v v z ž

Najdi sledeče pomene: so-
 glasnik, del obraza, poljedelsko
 orodje, vrtna cvetlica, družba,
 katere član si tudi ti, angel višje
 vrste, kar razjeda železo, Noetov
 sin, gora na Goriškem, zamrzla
 voda, slovenski pisatelj, moško
 krstno ime, družinska knjiga, še
 ena družinska knjiga, stran neba.

Ako besede prav izbereš,
 dobiš po sredi pomenljiv in znan
 izrek.

2. Črkovna podobnica.

V E I č i Š P b ' 6 ' Ā i 1' d t'

3. Podobnica.

4. Uganka.

Polž leze na 12 m visok zid. Podnevi pride, po 3 m naprej, ponoči pa zdrsne za 2 m nazaj. Kdaj pride na vrh?

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in objavijo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagonečke — v prihodnji številki.)

1. Rešitev demanta v 6. številki

a
A n a
A n i e a
A m a l i j a
A g a t a
a t a
a

2. Rešitev verige v 6. številki.

Šola, Lazar, zarja, jasli, slika, kapa, pajek, jeklo, logar
garje, ječa, čaša, šala, lapuh.

3. Rešitev preštevalnice v 6. številki.

Pamet je bolje nego žamet.

Vzame se vsaka peta črka. Tiste, ki so že prišle na vrsto se opusté. To kaže že rimska številka V.

4. Rešitev črkovne podobnice v 6. številki.

Nevednost in prevzetnost sta sestri.